

Natuur.ruimte

De Potpolder doorgelicht...

Natuurgebied 't Asbroek

Regionaal Landschap de
Voorkempen opgericht

Opruimactie
Galgeschoor

Warm en onvoorspelbaar

De voorbije winter- en lentemaanden waren een perfect voorbeeld van wat er op onze planeet aan de hand is: het klimaat wordt warmer en onvoorspelbaarder. Dat gaat veel betekenen voor de mens, zowel in het dagelijkse leven als voor de natuurbeheerder.

Zo moeten we goed gaan nadenken hoe we omgaan met een stijgende zeespiegel – die zich via de Schelde tot ver in het Vlaamse binnenland laat voelen – en hoe we ons moeten beschermen tegen steeds vaker optredende afvoerpieken van regenwater. Door de stijgende temperatuur zullen waterplassen en vijvers 's zomers steeds vaker veranderen in een algensoep.

En voor tal van dieren en planten wordt het leefgebied ongeschikt. Verhuizen naar een ander natuurgebied lukt vaak niet omdat het een heel eind verder ligt, gescheiden door een natuurvijandige omgeving. Daarom moet nog harder gewerkt worden aan het verbinden én vergroten van natuurgebieden, zodat planten en dieren zich kunnen vestigen in leefgebieden die wel voor hen geschikt zijn. Waar Natuurpunt ook mee te maken krijgt, is een langer groeiseizoen. Dat dwingt ons ertoe om goed te kijken en te plannen wanneer we bijvoorbeeld gras en riet kunnen maaien, want we willen onze hooilanden en moerassen wel open en soortenrijk houden.

Tegelijkertijd moeten we ons inzetten om de problemen zo veel mogelijk te voorkomen. Door (stads)bossen aan te leggen bijvoorbeeld, die CO₂ uit de lucht opnemen. Maar ook door mooie, natuurlijke waterbergingen en moerassen te creëren, die naast het vasthouden van CO₂ ook zorgen voor droge voeten als er te veel water komt. Daarom pleiten we voor een snelle uitvoering van het stadsbos Antwerpen Noord en voor de natuurontwikkeling in het Opstalvallei-gebied ten zuiden van Berendrecht.

Ook de noodzakelijke dijkversterkingen langs de Schelde kunnen perfect gecombineerd worden met waterberging en natuurontwikkeling. Denken we maar aan de plannen rond de uitvoering van het vernieuwde Sigmaplan, waarin veiligheid, waterberging en natuurontwikkeling langs de Schelde gecombineerd worden. Natuurpunt staat dan ook volledig achter de realisatie van dit plan.

En ten slotte kunnen we allemaal een bijdrage leveren door energie te besparen. Natuurpunt brengt momenteel haar energieverbruik en CO₂-uitstoot in kaart, om vervolgens te kijken hoe we onze impact op het klimaat kunnen verkleinen.

Natuurpunt is dus op allerlei manieren bezig en betrokken bij de klimaatverandering. Je hoort daar de komende tijd zeker meer van.

Stefan Versweyveld
voorzitter

In dit nummer

Warm en onvoorspelbaar	2
Natuur.winkel	3
Natuurstudie: De Potpolder doorgelicht	4
Natuurgebied: 't Asbroek	6
Natuur.actief: Zomerbeheer	8
Natuur.beleid: Regionaal Landschap de Voorkempen .	10
Natuur.prikbord	12
Snor: bestuiving	14
Natuur.beweging	16
Vergeet niet te genieten	18
Brandpunt: Opruimactie Galgeschoor	22
Brandpunt: Opening park Spoor Noord	23
Natuur.agenda	24
Colofon	26
Reclame	27
Foto-terugblik	27
Vlindertelweekend	28

Springtij levert vaak mooie beelden in Lillo nabij het Galgenschoor. Foto: Richard De Nul, FFFS.

Jeugd en natuur

Wouter Vanwesenbeeck

In dit nummer laten we je kennismaken met enkele boeken die de band tussen de natuur en kinderen versterken. Met behulp van deze boeken kan je de natuurinteresse bij kinderen stimuleren.

Het laatste kind in het bos vertelt ons hoe we kinderen in deze tijd van moderne technologie terug meer in contact kunnen brengen met de natuur. Ledenprijs € 19,80.

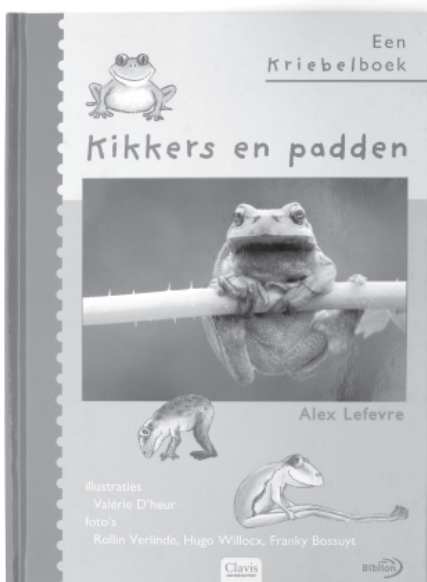
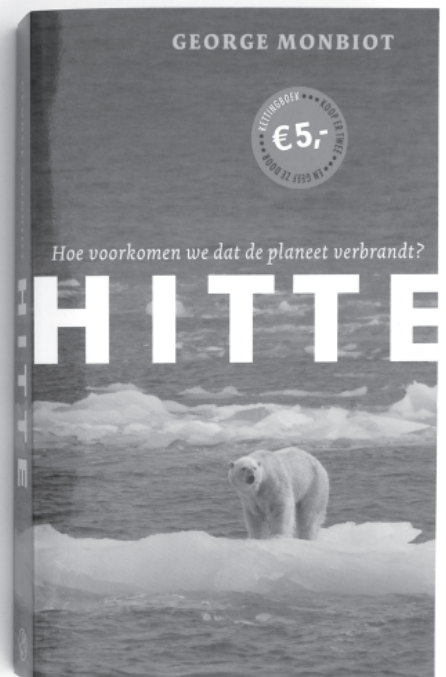

In het boek **Kikkers en padden** kom je meer te weten over de levenswijze van deze bijzondere amfibieën. Praktische kleurenfoto's en tekeningen geven op een speelse manier meer uitleg. Ledenprijs € 15,30.

Het dolfijnenkind is een fascinerend jeugdboek van Patrick Lagrou dat bekroond is door de kinder- en jeugdjury. Ledenprijs € 16,20.

Een aanrader is het boek **Hitte**. Het geeft een duidelijk beeld van de klimaatverandering. Het leert ons ook een aantal oplossingen voor de toekomst. Ledenprijs € 4,50.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel.
03-541.58.25, e-mail:
antwerpennoord@natuurpunt.be.
Van maandag tot en met vrijdag
open van 10 tot 17 u.

De Potpolder doorgelicht...

Walter Van Ginhoven

De Potpolder is een relatief onbekend gebiedje ten zuidoosten van Lillo.

Ooit ontstaan door een dijkdoorbraak tijdens de Nederlandse bezetting van Lillo en nadien nog sterk gewijzigd door de havenuitbreiding, herbergt dit gebied toch een bijzondere natuurwaarde. In de toekomst zal de Potpolder in het kader van het Sigmaplan heringericht worden en in verbinding gebracht worden met de Schelde zodat zich een slikken- en schorrengebied kan ontwikkelen.

Het opnieuw in verbinding brengen van het gebied met de Schelde heeft natuurlijk tot gevolg dat er een drastische wijziging zal optreden naar fauna en flora toe. De belangrijkste wijzigingen zullen ongetwijfeld zijn dat de Potpolder terug onder invloed zal komen van het getij en dat het zoutgehalte zal toenemen. Om het effect van deze biotoopwijzigingen te kunnen opvolgen, is er door een hele groep vrijwilligers een zo volledig mogelijke inventarisatie opgesteld van de Potpolder.

Dat er geen vis aanwezig is in de Potpolder kon u al lezen in een

eerder artikel. Maar wat zit er dan wel? Er zijn ongeveer 40 soorten broedvogels vastgesteld, 127 plantensoorten, 22 libellensoorten, 12 soorten vlinders, 11 soorten korstmossen, ... Kortom soorten genoeg om er eens enkele interessante uit te pikken.

Keizersmantel

De keizersmantel is één van de grotere vlindersoorten van ons land en behoort tot de familie van de parelmoervlinders. Het is een soort die op de rode lijst staat onder de categorie "met uitsterven bedreigd". Wil dit nu zeggen dat we vlak onder onze

neus één van de laatste populaties keizersmantel in Vlaanderen hebben ontdekt? Neen, zeker niet. De keizersmantel is een zeer goede vlieger en sommige exemplaren verkennen ruimere oorden waardoor ze overal kunnen opdagen. Het is een vlinder die hoofdzakelijk voorkomt in bossen en dus zeker geen geschikt voortplantingsgebied zal aantreffen in de relatief boomarme Potpolder. Op basis van de foto kunnen we ook zien dat de verkenner een mannetje was. Op de voorvleugel zijn brede horizontale strepen te zien, de zogenaamde geursporen. Deze geursporen scheiden feromonen af, wat een soort parfum is, die het mannetje gebruikt om het wijfje te verleiden en in de stemming te brengen om te paren.

Vuurlibel

De warme winters en vooral het ontbreken van echte vriesperiodes tijdens de laatste jaren zal voor de meeste mensen geen groot nieuws meer zijn. Dat deze zachte temperaturen ook nieuwe soorten naar de Potpolder leiden, was dan ook te verwachten. Enkele jaren geleden was de vuurlibel nog een zeer zeldzame verschijning maar tegenwoordig is ze vaste klant op vele plaatsen in Vlaanderen en zo ook in de Potpolder. Het mannetje is heel makkelijk

De keizersmantel is een mooie parelmoervlinder. Foto: Walter Van Ginhoven, FFFS.

De vuurlibel heeft een opvallend rode kleur. Foto: Walter Van Ginhoven, FFFS.

herkenbaar en met weinig verbeelding volledig egaal rood ingekleurd. Het is dan ook een opvallende rode rondvliegende vlek, maar we moeten er ons wel bewust van zijn dat met één strenge winter deze soort opnieuw volledig verdwenen kan zijn. Ondanks deze mogelijkheid zal de vuurlibel waarschijnlijk nooit lang afwezig zijn. Na de winterprik zal waarschijnlijk een nieuwe snelle opmars vanuit het zuiden volgen waardoor we deze soort als één van de vaste nieuwe soorten voor het gebied kunnen noteren.

Steltlopers

De tureluur is een typische broedvogel in de Scheldepolders en heeft de voorbije jaren onregelmatig gebroed in de Potpolder met als toppunt tien

broedgevallen in 1998. Deze vogel is een opvallende verschijning doordat hij vaak luid roepend rondvliegt waarbij de witte achterrand van de vleugels en de stuit hard opvalt. Zeker op de schorren langs de Schelde kan je het getureluur, de typische roep van de vogel, niet missen.

Verwachte wijzigingen

Zonder het gebruik van paranormale gaven kunnen we al eens proberen een blik vooruit te werpen naar wat een eventuele herinrichting van het gebied met zich mee zal brengen. We verwachten daarbij vooral wijzigingen naar soorten die in het water leven zoals de libellenlarven. Vermoedelijk zal het soorten-spectrum wijzigen en het soorten-aantal afnemen. Dit is echter geen probleem vermits het over zeer

mobiele soorten gaat die snel andere locaties zullen koloniseren. Op gebied van flora zal er hoogstwaarschijnlijk een meer zouttolerante slikken- en schorren-vegetatie ontwikkelen. Voor de vlinders zal de wijziging zeer gering zijn doordat de bloem- en kruidrijke Scheldeboorden een belangrijk foerageergebied blijven. Voor de vogels zal de herinrichting hoofdzakelijk zeer positieve effecten hebben. Door het vergroten van de slikken- en schorrenoppervlakte zullen steltlopers sterk toenemen en in de rietzomen zullen rietzangers en blauwborsten nog steeds een geschikte broedplaats vinden. De herinrichtingswerken zullen dus zeer interessante en hoogstwaarschijnlijk ook zeer verrassende gegevens opleveren. We kijken er dan ook al volop naar uit...

't Asbroek: hoe een productiebos veranderde in een natuuravontuur

Stefan Versweyveld

26 april 1998 vormt zonder twijfel een mijlpaal voor de natuur in

Schoten. Toen werd het beheer van het gemeentelijk natuurgebied 't Asbroek in Schoten officieel overgedragen aan

Natuurpunt. Meteen de start van tien succesvolle jaren werken aan natuur voor iedereen in Schoten. Tien jaar later is ook 't Asbroek grondig veranderd: het gebied werd toegankelijk voor wandelaars, het bos kreeg een natuurlijker uitzicht en de natuur herstelde zich in snel tempo. Tijd voor een overzicht van tien jaar inzet door vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt in 't Asbroek.

't Asbroek is nu een mooi gevarieerd loofbos geworden.
Foto: Rafaël Delaedt, FFFS.

Focus op voorjaarsflora

Tientallen jaren stonden er, keurig in het gelid, lange, rechte populieren, bestemd voor onze houtindustrie: 't Asbroek was een productiebos. Niet bedoeld om mooi te zijn, maar voor het nut. Dankzij Natuurpunt onderging het natuurgebied een metamorfose en groeide het uit tot een oogstrelend natuurbos.

De meest ingrijpende maatregel in 't Asbroek was ongetwijfeld het verwijderen van een aantal invasieve exotische soorten die in het gebied vaste voet aan de grond hebben gekregen. Vooral Amerikaanse vogelkers en rododendron verhinderen de ontwikkeling van een natuurlijk bos.

Nu is rododendron op zich wel een mooie struik, maar deze van

oorsprong uit de Himalaya stammende soort kan helaas op korte termijn een heel bos overwoekeren. En daarbij geldt het recht van de sterkste: door sterke beschaduwning van de bosbodem verhindert rododendron de groei van andere planten.

Zo kreeg de waardevolle voorjaarsflora, waarvoor 't Asbroek uniek is in onze streek, geen enkele kans om te groeien. Daarom besliste Natuurpunt om de rododendron grotendeels uit 't Asbroek te verwijderen. Nu verwijderden we alle rododendrons niet in één keer. Daar hebben we goede redenen voor. Door de exoten geleidelijk aan te vervangen door spontaan opgeschoten, inheemse struiken blijven we voldoende schuilplaats bieden voor allerlei dieren zoals reëen.

En met succes! De vele voorjaarsbloemen zijn sinds 1998 sterk uitgebreid. Bovendien kiemden honderden berken, essen en zwarte elzen op plekken die voorheen door rododendron werden gedomineerd. Een hoopvol teken, want deze jonge bomen zullen binnen enkele decennia de nieuwe boomlaag in 't Asbroek vormen.

Afwisseling in leeftijd, hoogte en dikte

Wie een wandeling door 't Asbroek maakt, zal merken dat alle populieren quasi even hoog en even dik zijn en bovendien op een rijtje staan. Geen wonder ook, 't Asbroek was vroeger in de eerste plaats een productiebos.

Nu houden dieren niet van saaie rijtjesbossen, maar willen ze variatie. Om zich veilig te kunnen

verplaatsen, hebben sommige dieren de dekking van ruigten, struwelen, slootkanten e.d. nodig, terwijl bepaalde vogels en vlinders een open plekje in het bos erg appreciëren. Ook de aanwezigheid van dode bomen is van levensbelang als woonst en voedselbron (insecten) voor o.m. spechten en vleermuizen.

Daarom startte Natuurpunt met de omvorming van de saaie populierenplantages naar een natuurbos. Die omvorming gebeurt niet op een-twee-drie: voorzichtig ingrijpen was en is nog steeds de boodschap.

Natuurpunt kreeg bij het omvormingsbeheer bovendien hulp van de natuur zelf. Sinds 1998 zijn heel wat populieren staand gestorven of werden tijdens stormen met wortelkluit en al omvergeblazen. Inmiddels begroeid vormen die kluiten een groene oprisping in het landschap, begroeid met varens, mossen en paddenstoelen, terwijl in de achterblijvende kuil kikkers leven en reeën drinkwater vinden.

Indien de natuur het helemaal in haar eentje zou moeten klaarspelen in 't Asbroek, zou het wellicht vele decennia duren vooraleer het productiebos verdwenen is. Daarom helpen we de natuur een handje om variatie in het bos te brengen. Dat gebeurde lokaal door het 'ringen' van populieren. Door het onderbreken van de sapstroom van de boom, sterft hij af zonder dadelijk om te vallen. Die bomen vormen op hun beurt een prima plek voor allerlei soorten paddenstoelen!

Dankzij de wisselwerking tussen de natuurlijke processen en het menselijk ingrijpen van Natuurpunt ontstaat in 't Asbroek langzaam een natuurbos met

We laten sommige populieren staand afsterven om meer licht in het bos te krijgen. Foto: Rafaël Delaet, FFFS.

bomen die afwisselen in leeftijd, hoogte en dikte.

Boswandeling wordt avontuur

't Asbroek werd door deze maatregelen niet alleen interessanter voor de natuur. Ook wandelaars varen er wel bij. Er is meer te zien en de aanleg van slingerende paden maakt een wandeling spannender.

Dwars door het groen, waarbij je ogen en oren tekort komt: een roepende koekoek in de boomtoppen, een zangvogel heeft een nest in de struiken en op de grond allerlei tinten groen van varens en donzig mos. Misschien kan er achter de bocht wel een ree staan, of een specht zitten hameren...?

Dat het beheer van Natuurpunt snel resultaten oplevert, kan je hier en daar in 't Asbroek al volop ontdekken. Moslaag, kruidenlaag, struiklaag, jonge en oude bomen,

dood hout... Hier is Natuurpunt 'klaar' en kan de natuur voortaan rustig haar gang gaan. En jij kan er van meegenieten!

'Hot spot' voor loopkevers

Een recent wetenschappelijk onderzoek in 't Asbroek en het Peerdsbos naar het voorkomen van loopkevers, onder leiding van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, wees uit dat 't Asbroek een echte 'hot spot' is voor deze kevers. Ondanks de kleine oppervlakte troffen de onderzoekers dubbel zoveel loopkeverssoorten aan dan in het veel grotere Peerdsbos! Alle soorten in 't Asbroek zijn gebonden aan bossen en/of een vochtige bodem. Niet zo verwonderlijk overigens, want 't Asbroek is ongetwijfeld één van de natste plekken in Schoten, waar veel kwelwater omhoog borrelt. Heel wat loopkevers houden van dit natte, rustige bosmilieu.

Zomerbeheer: samen maken we het verschil!

tekst: Stefan Versweyveld

foto's: Rafaël Delaedt

Hopelijk heb je de voorbije weken en maanden ook genoten van al dat moois in onze natuurgebieden: de overweldigende kleuren van duizenden orchideeën en andere bloemen, een ratelende sprinkhaanzanger, de pracht van een jagende bruine kiekendief, een op uitkijk staande vos of gewoon een leuk concert van groene kikkers. Als je er gewandeld hebt, dan weet je dat onze natuurgebieden er zijn voor planten en dieren... en mensen.

Toch komt die natuurrijkdom en landschapsvariatie niet vanzelf. Om ervoor te zorgen dat onze natuurgebieden een toevluchtsoord blijven voor vele duizenden planten en dieren zijn diverse beheerswerken noodzakelijk. Natuurbeheer kan echter niet zonder vrijwilligers.

Al meer dan 30 jaar zetten vrijwilligers zich in om de natuur in onze natuurgebieden te beheren. Ook jij kan samen met hen het verschil maken! Natuurbeheer is immers niet alleen een plezierige manier om jouw steentje voor onze kwetsbare natuur bij te dragen.

Het is bovendien ontspannend en gezond!

We willen jou graag uitnodigen tijdens één van onze zomerse beheerdagen én op ons hooifeest. Maaien, hooien, ... genieten van een dag of enkele uren werken in de natuur. En uiteraard sluiten we een warme beheerdag gepast af met iets fris. Je bent van harte welkom!

Niet te missen: hooifeest met BBQ – 12 juli

Op zaterdag 12 juli organiseren we een heus hooifeest. In de Oude Landen wordt dan nl. het 'groot orchideeënveld' gemaaid. Dit hooiland wordt reeds meer dan 30 jaar lang gehooïd door vrijwilligers. En met prachtige resultaten: minstens 7 orchideeënsorten groeien er. Door zijn ligging is het hooiland echter niet bereikbaar met moerastractor en hooikar. Daarom wordt het nog steeds op de traditionele manier gehooïd, nl. met gritsels, rieken, handkarren en draagberries. Hiervoor is veel man/vrouw kracht vereist. Na afloop wordt een barbecue aangeboden aan alle medewerkers en kan er gezellig nagekaart worden. Deze werkdag start om 9.30 u aan de loodsen in de Donkweg te Ekeren. Kom je later, geen probleem, de Natuurpunt-pijlen wijzen je de weg. De BBQ zelf start omstreeks 18 u aan de loods van Natuurpunt, Donkweg z/n in Ekeren. Inschrijven is gratis, maar wel noodzakelijk. Graag een seintje aan het Natuur.huis (tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be). Tot dan!

Waar en wanneer kan je aan de slag?

Liefhebbers van hooilandbeheer kunnen terecht in de **Oude Landen**. Noteer volgende data alvast in je agenda: 14 en 28 juni, 12 en 26 juli, 9 en 23 augustus en 6 september. Trefpunt: telkens vanaf 9.30 u aan de materiaalloods van Natuurpunt in de Donkweg te Ekeren. Kom je later, dan wijzen de Natuurpunt-pijlen je de weg.

Werk je graag in bos en heide?
Dan ben je welkom op 28 juni in

De Inslag in Brasschaat. Trefpunt om 9.30 u aan de ingang aan de Kerkedreef in Brasschaat.

In **De Kooldries** in Brecht hebben we recent een nieuw beheerteam opgestart. Je kan met hen aan de slag voor dit prachtige oude kleiputengebied op 5 juli, 7 augustus en 6 september. Trefpunt telkens om 9 u aan de chalet bij de ingang van de Kooldries, Paepestraat in Brecht.

Regionaal Landschap de Voorkempen opgericht

Johan Vandewalle

Zo'n acht jaar geleden begon het project stadsrandbos Antwerpen Noord.

Op basis van een studie naar de bossen in de noord-Antwerpse regio bleek dat er vooral nood was aan ontsluiting, ontsnippering en samenwerking tussen de verschillende partners. De Provincie, onder impuls van deputé Jos Geuens, besloot daarom het Landschapspark de Voorkempen op te starten. Op 25 mei jl. werd, in het gemeentehuis van Kapellen, het Landschapspark omgevormd tot Regionaal Landschap de Voorkempen vzw.

Stadsrandbos Antwerpen Noord

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de eerste aanzet gegeven met een studie in functie van het stadsrandbos. In tegenstelling tot het gebied ten zuiden van de stad Antwerpen, kent het noordoosten van de stad veel bos- en natuurgebieden. Het belangrijkste knelpunt is de

De landschapstaart wordt plechtig aangesneden. Foto: RL de Voorkempen.

enorme versnippering van eigendommen (en bijgevolg beheer). Hoewel vele bos- en natuurgebieden op korte afstand van elkaar gelegen zijn, worden ze van elkaar gescheiden door harde infrastructuur (zoals snelwegen, kanalen, spoorwegen en woonkernen). Dat maakt het voor dieren en planten moeilijk om zich van het ene naar het andere gebied te verplaatsen. Veel van de bos- en natuurgebieden zijn ook afgesloten met een afrastering. Ook wandelaars en fietsers kunnen er dus weinig gebruik van maken.

Landschapspark de Voorkempen

Onder impuls van de provincie Antwerpen werd daarom een aantal jaar geleden het Landschapspark de Voorkempen bijeengeroepen. Dit Landschapspark was een informele samenwerking tussen

Vertegenwoordigers van overheden en verenigingen op de trappen van het gemeentehuis van Kapellen bij de start van het Regionaal Landschap de Voorkempen. Foto: RL de Voorkempen.

lokale overheden (gemeenten en de provincie), Vlaamse administraties (ANB, Onroerend Erfgoed), natuurverenigingen, landbouworganisaties en wild-beheerseenheden.

Het Landschapspark kende een interbestuurlijk overleg (waarin alleen de gemeenten en de provincie zetelden), een stuurgroep (waarin ook de verenigingen en de Vlaamse administraties vertegenwoordigd waren), en een aantal thematische of gebiedsgerichte werkgroepen. De twee belangrijkste werkgroepen waren die rond de Antitankgracht en die rond de Brechtse Heide. In beide werkgroepen had Natuurpunt Antwerpen Noord vertegenwoordigers.

Een gebrek aan heel deze structuur was enerzijds dat de partners niet gelijkwaardig waren (het interbestuurlijk overleg nam

RL de Voorkempen

Het Regionaal Landschap de Voorkempen is een samenwerking tussen de gemeenten Antwerpen (districten Berendrecht-Zandvliet-Lillo en Deurne), Brasschaat, Brecht, Kalmthout, Kapellen, Malle, Ranst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel, de provincie Antwerpen, Natuurpunt (zowel nationaal, regionaal, afdelingen en kernen), VMPPA, Red de Voorkempen, Natuur- en Stedenschoon, JNM, lokale landbouworganisaties, wildbeheerseenheden en lokale toeristische verenigingen.

Wie binnen het Regionaal Landschap woont, heeft onlangs de eerste landschapskrant in de bus ontvangen. Deze krant zal op geregelde tijdstippen verschijnen en wordt bus aan bus verdeeld.

Meer info over het regionaal landschap vind je op de website: www.rldevoorkempen.be. Het Regionaal Landschap zal in het begin werken rond:

- de Antitankgracht
- de Brechtse Heide
- trage wegen
- zachte recreatie
- Countdown 2010

de beslissingen en de verenigingen konden enkel adviseren) en anderzijds het gebrek aan middelen.

Regionale landschappen

Het natuurdecreet kent via het doelgroepenbeleid een structuur die deze problemen ondervangt: regionale landschappen. Dat zijn samenwerkingsverbanden tussen lokale overheden, natuur-, landbouw-, toeristische verenigingen en wildbeheers-

eenheden. Wanneer zo'n samenwerkingsverband aan specifieke criteria voldoet en erkend wordt, kan het financiële ondersteuning krijgen vanuit de Vlaamse natuurbegroting. In Vlaanderen waren er tot voor kort 13 regionale landschappen waarvan 11 erkend. De provincie Antwerpen was de enige provincie zonder regionaal landschap.

Regionaal Landschap de Voorkempen

Tot voor kort dus. Alle partners van het Landschapspark de Voorkempen zagen snel in dat een regionaal landschap veel meer mogelijkheden bood dan het informele Landschapspark. Daarom werd op 25 mei jl. het Regionaal Landschap de Voorkempen officieel opgericht als vzw. Hierna geven we wat meer uitleg bij de 2 kernideeën.

Landschap

Een landschap is wat je ziet en ervaart van de omgeving. Er zijn stedelijke landschappen en landelijke landschappen, open en gesloten landschappen, mooie en lelijke landschappen, ...

In Vlaanderen is elke vierkante meter wel ooit op de schop genomen. Elk landschap is dan ook het resultaat van de wisselwerking tussen mensen en hun omgeving. Ondanks die sterke menselijke invloed kunnen wilde planten en dieren hun eigen plaats vinden in een landschap: in lijnen en linten, in kleine vlekken of grotere terreinen. De manier waarop de natuur haar plek veroverd, maakt het allemaal zo boeiend. En als we weten wat die wilde planten en dieren nodig hebben, kunnen we bewust kiezen voor de inrichting van een landschap dat nog meer kansen geeft aan natuur en aan de biodiversiteit.

Regionaal

Ook in het dichtbevolkte, sterk geïndustrialiseerde Vlaanderen is er nog een regionaal verschil tussen landschappen: het Antwerpse havengebied ziet er anders uit dan de polders in de Westhoek en de Maasvallei lijkt ook niet op de Vlaamse Ardennen.

Het Regionaal Landschap de Voorkempen is niet alleen een streek met een eigen karakter. Het is vooral een samenwerkingsverband van 15 gemeenten, de provincie, de Vlaamse overheid en een brede waaier aan verenigingen en organisaties die elk vanuit hun invalshoek (natuur, landbouw, wildbeheer, toerisme en recreatie) mee willen zorgen voor de kwaliteit van natuur en landschap.

Natuurpunt Antwerpen Noord en de verschillende kernen zijn mede-oprichters van het Regionaal Landschap de Voorkempen en willen dan ook van harte samen met de andere partners werken aan natuur voor iedereen.

Nachtzwaluwen in het Mastenbos – 19 juni

Ben je benieuwd naar het bijzondere geluid van de nachtzwaluw? Schrijf je dan snel in voor een stille avondwandeling, onder begeleiding van Bram Vogels (Vogelwerkgroep Natuurpunt Antwerpen Noord), op donderdag 19 juni om 21 u door het Mastenbos. Omdat de nachtzwaluw heel gevoelig is voor lawaai moeten we het aantal deelnemers beperken tot 30 personen. Je kan inschrijven via info@rldevoorkempen.be. Het Regionaal Landschap stuurt je dan een bevestiging.

Nieuwe website brengt vogelrijkdom Antwerpse haven in beeld

Bruine kiekendief. Foto: Frank Goossens.

De Antwerpse haven is niet alleen de economische motor van Vlaanderen, het havengebied staat ook bekend voor de grote

aantallen, vaak zeldzame, vogels die je er kan aantreffen. Deze unieke vogelrijkdom van de Antwerpse haven is reeds geruime tijd bekend. Om een beter beeld te krijgen van die vogelrijkdom lanceerde Natuurpunt Antwerpen Noord een nieuwe website, waarop je zelf waarnemingen kan ingeven en vooral de vele waarnemingen in het havengebied kan raadplegen. Op heel wat plaatsen in en rond de haven worden immers dagelijks allerlei bijzondere vogels waargenomen, zoals regenwulp, bontbekplevier, grutto, blauwborst, roerdomp en kluut. Totnogtoe belandde het merendeel van deze

waarnemingen in notitieboekjes. Een goed overzicht van de vogelwaarnemingen ontbrak dan ook. Met de nieuwe website www.vogels-antwerpse-haven.be kunnen de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord nu online hun waarnemingen invoeren. De site is voor iedereen toegankelijk zodat je zelf een overzicht van de waarnemingen kan oproepen. De nieuwe website kadert in het project 'De Antwerpse Haven natuurlijker' dat Natuurpunt uitvoert in nauwe samenwerking met het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Bosherstel in Het Rood op kruissnelheid

Toen Natuurpunt Antwerpen Noord het gemeentelijk natuurgebied Het Rood in beheer kreeg, bestond het bosgebied grotendeels uit eentonige bosbestanden van invasieve bomen en struiken zoals rododendron, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. Het was bepaald geen feest voor

Tal van vrijwilligers helpen mee met het bosherstel in Het Rood. Foto: Rafaël Delaedt.

planten en dieren. De voorbije tien jaar hebben vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt dan ook veel energie gestoken in het herstel van een gevarieerd en natuurlijk bos. Momenteel is meer dan 90% van de Amerikaanse vogelkers, ook wel 'bospest' genaamd, verwijderd. Door de dominantie van deze soort in het vroegere bos zijn er lokaal plots open plekken in het bos verschenen. Gelukkig zijn de eerste resultaten meer dan bemoedigend: het natuurlijke bos komt spontaan terug met inheemse soorten zoals lijsterbes, sporkehout, beuk, witte abeel en zomereik. Op plaatsen waar moeilijk natuurlijke verjonging optreedt, zullen we dit najaar opnieuw inheemse bomen en struiken aanplanten. Meer hierover in het volgende nummer van Natuur.ruimte!

Project 'alternatieve werkstraffen' krijgt positieve evaluatie

Sinds januari 2007 is Natuurpunt Antwerpen Noord betrokken bij een project rond 'alternatieve werkstraffen'. De tijd dat lichte delicten gestraft werden met gevangenisstraf is voorbij. In plaats van gevangenisstraffen worden tegenwoordig meer en meer alternatieve straffen uitgesproken. Jongeren krijgen van de rechtbank een werkstraf opgelegd die ze moeten uitvoeren binnen organisaties met een maatschappelijk doel, ten dienste van de maatschappij. Ook bij Natuurpunt kunnen deze jongeren, tijdens de beheerdagen van de vrijwilligers, aan de slag. Na één jaar werking werd het project met Natuurpunt door justitie zeer positief geëvalueerd! In de toekomst zal het project wellicht ook uitgebreid worden, zodat meer jongeren via Natuurpunt een nieuwe kans krijgen in de maatschappij.

Hamsteractie toners en cartridges levert 1.500 euro op

Ook in 2007 liep onze 'hamsteractie' voor toners en cartridges verder. Afgelopen jaar leverde deze actie meer dan 1.500 euro op voor Natuurpunt Antwerpen Noord! In totaal hebben we ruim 8.000 euro ontvangen sinds de start van de actie. Daarmee kunnen we extra investeren in meer en betere natuur in onze regio. Nieuwe inzamelpunten zijn nog steeds welkom. Meer info over de actie vind je op onze natuur.website.

Natuurgebied De Kuifeend breidt opnieuw uit!

De oppervlakte beheerd natuurgebied in De Kuifeend en de Grote Kreek is opnieuw wat groter geworden. Recent werd een huurovereenkomst afgesloten tussen Natuurpunt en de NMBS voor een oppervlakte van 8 ha. Het gaat meer bepaald over de zone ten noorden van het huidige natuurgebied De Kuifeend, tussen de grote waterplas en de Verlegde Schijns. Het is een gevarieerd en waardevol restant van het vroegere poldergebied, met natte graslanden, sloten, rietkragen en knotwilgen. Er broeden soorten zoals kluut, kleine plevier en blauwborst. Met deze nieuwe uitbreiding is het natuurgebied

'De Kuifeend – Grote Kreek' meer dan 110 ha groot, een unicum temidden van havenindustrie en spoorweginfrastructuur!

Het nieuwe deel van De Kuifeend.

Foto: Ludo Benoy.

Minder vleermuizen in het Fort van Schoten

In het Fort van Schoten, dat Natuurpunt enkele jaren geleden vleermuisvriendelijk inrichtte, overwinterden opvallend minder vleermuizen dan gewoonlijk. Tijdens de jaarlijkse wintertelling werden 'slechts' 227 exemplaren geteld. Dat is wellicht een gevolg van de zeer zachte winter 2007 - 2008. Daardoor verkiezen soorten

zoals watervleermuis, baardvleermuis en franjestaart ook andere overwinteringsplaatsen dan de Antwerpse forten. Het aantal ingekorven vleermuizen – een zeer zeldzame soort die op Europees niveau beschermd is – bleef opvallend genoeg wel stabiel: 22 exemplaren.

Baardvleermuis. Foto: Richard De Nul, FFFS.

Binnengronden Rozentuin in Ekeren volgebouwd?

In maart liep een openbaar onderzoek naar het verkrijgen van een stedenbouwkundig attest om de binnengronden van de Rozentuin (Veltwijcklaan) in Ekeren te bebouwen met 14 appartementen en 18 eengezinswoningen. Natuurpunt Antwerpen Noord heeft, net zoals verontruste buurtbewoners een bezwaarschrift ingediend.

Als een positief attest wordt gegeven, zou de bouwdichtheid verhogen van de huidige 21,4 WoonEenheden/ha tot 29,5 WE/ha, wat een pak meer is dan het gehele centrum van Ekeren (18,6 WE/ha). Omdat Ekeren behoort

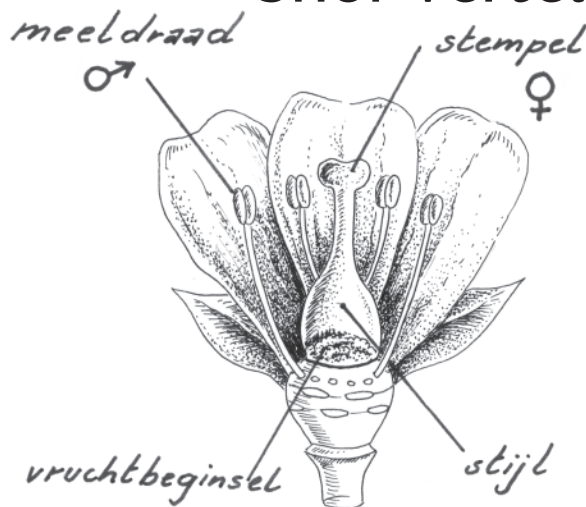
tot het grootstedelijk gebied Antwerpen is de na te streven woondichtheid 25 WE/ha. Wij vroegen in ons bezwaarschrift dan ook om geen gunstig stedenbouwkundig attest af te leveren en om een ruimtelijke visie op te stellen waarbij het aantal appartementen en eengezinswoningen beperkt blijft tot maximaal 14 appartementen of 10 appartementen en 4 eengezinswoningen. Daarnaast is het belangrijk dat het gebied niet afgesloten wordt maar publiek toegankelijk wordt en dat er een veilige fiets- en wandelverbinding doorheen het gebied wordt voorzien, van de

Jozef De Weerdstraat naar het Veltwijckpark toe. Tot op heden heeft het College nog geen beslissing genomen. Je hoort er later nog over.

Info

Voor meer informatie over de onderwerpen in deze rubriek kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of op de natuur.website: www.antwerpennoord.be.

Snor vertelt over 'bestuiving', een

Ben je een plant en je wortels zitten vast in de grond, hoe vind je dan een andere plant om samen kleine zaden te maken? 'Snor', onze bosmuis, vertelt ons hoe de vork in de steel zit!

Planten uit zaad

Op de meeldraden van een bloem zit stuifmeel.

Bij de bestuiving komen er stuifmeelkorrels van de ene bloem op de stempel van een andere bloem, van dezelfde soort. Onderaan de stempel zitten de eicellen van de plant.

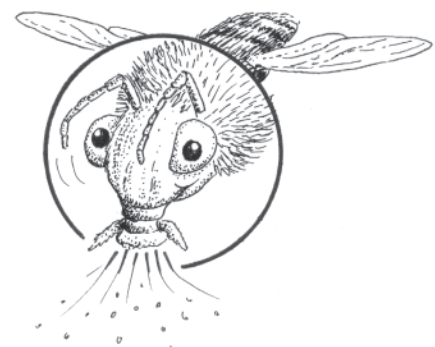
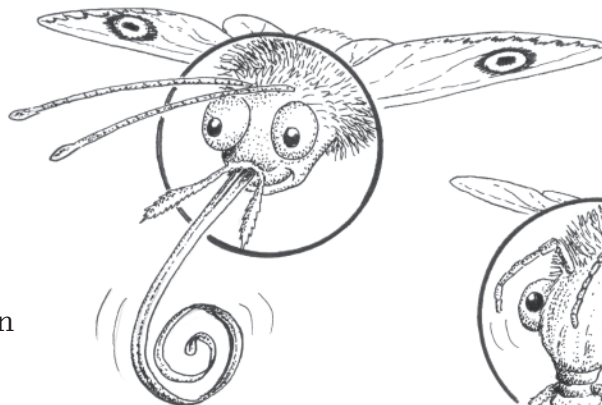
Via de stamper gaan de stuifmeelkorrels naar beneden. Na het samensmelten van stuifmeel (mannelijk) en eicel (vrouwelijk) vormt zich het zaad. En daar kan weer een nieuwe plant uit groeien.

voortbestaan van de soort is het beter dat er stuifmeel van een andere gelijkaardige plant voor de bestuiving zorgt. Dit noemt men 'kruisbestuiving'.

Kruisbestuiving

Stuifmeel en eicellen zitten vaak samen in één bloem. Zo'n bloem zou dus zichzelf kunnen bestuiven en zo voor zijn eigen zaad zorgen. Toch gebeurt dat zelden. Voor het

n verhaal van bloemen en bijen...

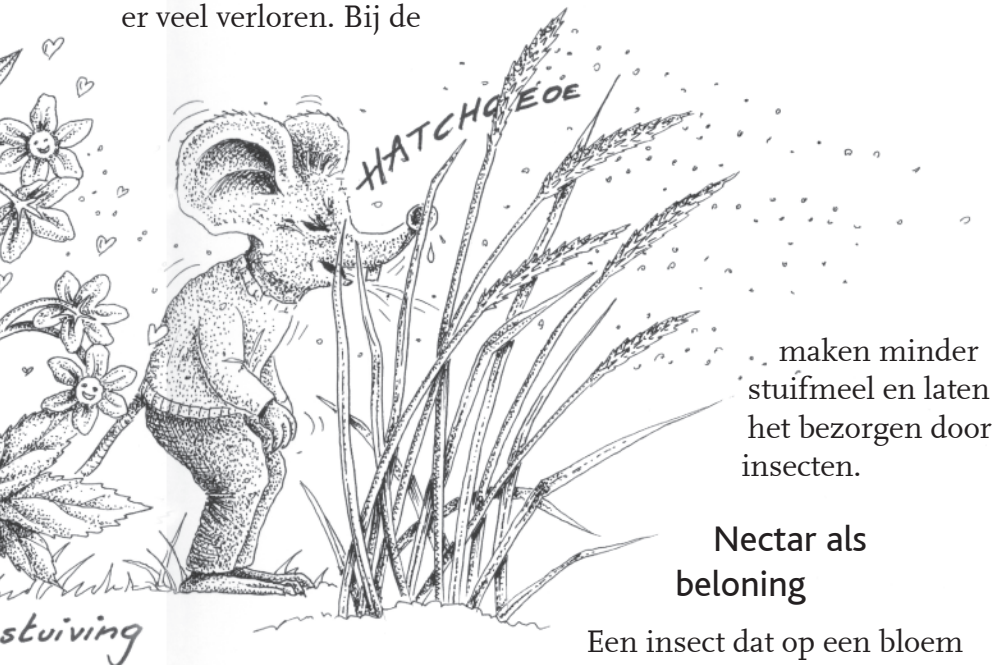
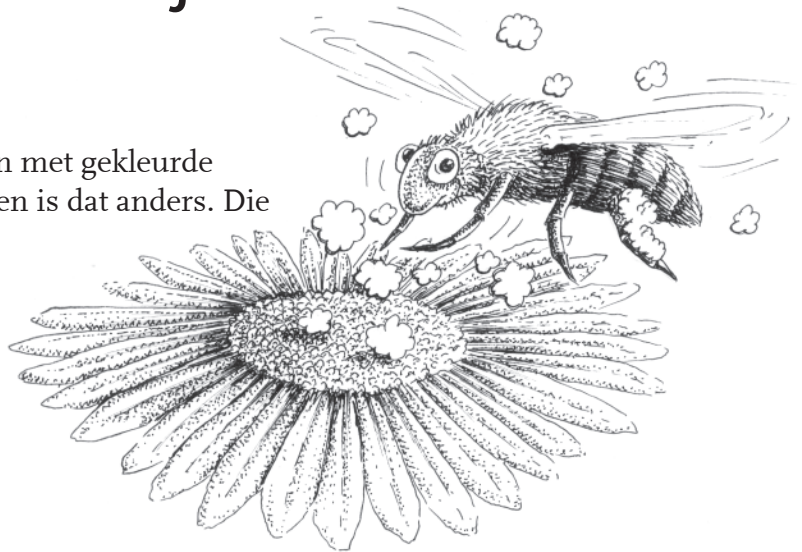
Tekst: Mart Pauwels

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Wind of insect

Maar hoe komt nu het stuifmeel van de ene bloem naar de andere? Sommige planten, zoals grassen, laten dit over aan de wind. Ze maken enorme hoeveelheden stuifmeel, want onderweg gaat er veel verloren. Bij de

planten met gekleurde bloemen is dat anders. Die

maken minder stuifmeel en laten het bezorgen door insecten.

Nectar als beloning

Een insect dat op een bloem landt, dringt de bloem binnen op zoek naar nectar.

Ongemerkt levert hij daarbij het meegebrachte stuifmeel af op de stempel. Vóór hij wegvliegt krijgt hij een nieuwe portie stuifmeel mee voor de volgende bloem.

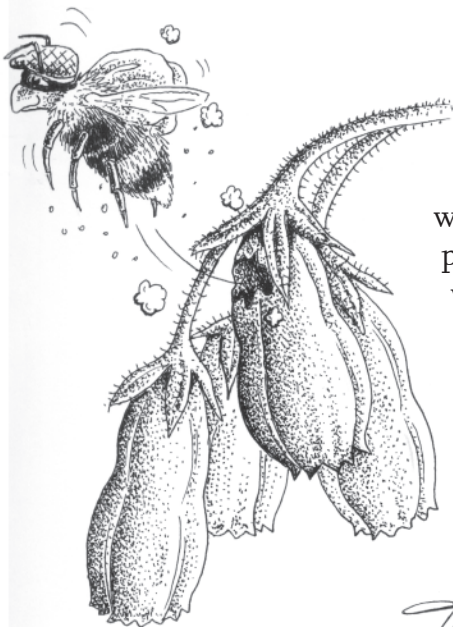
Ieder zijn eigen manier

Bloemen kunnen op allerlei manieren hun stuifmeel meegeven aan insecten. Bij

de brem zitten de meeldraden verborgen in de bloem. Maar als er een bij op de bloem scharrelt, komen de meeldraden tevoorschijn tegen zijn rug, net als een duiveltje uit een doosje. Vlinders kunnen met hun lange roltong nectar zuigen uit lange smalle bloemen, waar andere insecten niet bij kunnen. De honingbij heeft een zuigsnuit, waarmee hij de nectar kan opzuigen.

Inbreker

Een hommelt heeft een korte tong om nectar uit diepere bloemkelken te zuigen. Maar als het hem niet lukt, laat hij het er niet bij zitten. Vanaf de buitenkant maakt hij een gaatje onderin de bloem. Hij snoept van de nectar en vertrekt... maar zonder stuifmeel. Jammer voor de bloem. Die is nu niet bestoven. Een volgende keer beter! Als je naar de Oude Landen gaat moet je zeker eens kijken naar de bloemen van de 'smeewortel'. Daar kan je duidelijk zien bij welke planten er een hommelt op bezoek was.

Een nieuwe werking in Ekeren

Sofie Versweyveld

De Werkgroep Ekerse Natuur (WEN) is de jongste werkgroep van Natuurpunt

Antwerpen Noord. Het werkingsgebied omvat de natuurgebieden Oude Landen, Bospolder, Ekers Moeras en Hof De Bist. We hadden een gesprek met Rit Van Damme en Sylva Snels, de enthousiaste oprichters van de Werkgroep Ekerse Natuur.

Hoe zijn jullie op het idee gekomen een werkgroep op te richten?

Rit: Ik had Sylva al een paar keer ontmoet op verschillende activiteiten en op een gegeven moment volgden we samen de cursus natuurbeheer in Lier.

Sylva Snels in actie op de Natuur.bakfiets. Foto: Ludo Hermans.

Kinderen leren een nestwand voor hommels maken tijdens Hommeldebommel. Foto: Ludo Hermans.

Sylva: We zijn beiden natuurgids en wilden graag onze kennis van natuurgebieden uitbreiden en er iets mee te doen. Zo ontstond het idee om een werkgroep op te richten rond de natuurgebieden in Ekeren.

Hoe hebben jullie de oprichting aangepakt?

Sylva: We hebben een groepje geïnteresseerden verzameld dat bestaat uit natuurgidsen, beheerders, en al wie één van de natuurgebieden een warm hart toedraagt. We hadden het geluk dat er net een cursus natuurgids was afgelopen in Ekeren. Die mensen hebben we aangesproken om naar onze eerste vergadering in september 2006 te komen. En het zat meteen goed, we gingen naar huis met een hele hoop ideeën.

Wat doen jullie zoal?

Rit: We gaan een inventaris maken van alles wat er te vinden, te zien en te beleven is in "onze" natuurgebieden. Via natuurstudie willen we de gebieden beter leren kennen. Daarnaast willen we de natuurgebieden onder de aandacht brengen via geleide

wandelingen. Binnen de werkgroep hebben we een website opgestart, waarop de leden van de werkgroep allerlei algemene informatie vinden over de natuurgebieden, aangevuld met de geschiedenis van de gebieden en onze waarnemingen.

Sylva: We zijn er meteen ingevlogen, in april 2007 organiseerden we een eerste grote activiteit: de Snorhappening in de Oude Landen. De fotozoektocht voor kinderen was een groot succes.

WEN werd 1,5 jaar geleden boven de doopvont gehouden. Hoe ziet de werking er nu uit?

Rit: Voor 2008 hebben we ervoor gekozen om al onze wandelingen uit te werken rond een thema. We werken hier per twee aan zodat we de wandelaars een goed voorbereide wandeling kunnen aanbieden. Je merkt meteen dat ze het erg leuk vinden om iets bij te leren over de natuur en het natuurgebied. Door steeds rond een thema te werken en zo het bekende natuurgebied vanuit een andere hoek te bekijken, leer je zelf ook bij.

Sylva: Op een wandeling hebben we ook steeds foto's en ander didactisch materiaal bij, zo kunnen we de wandelaars zoveel mogelijk informatie geven. Al onze kennis verzamelen we op de website. Zo kan elke natuurgids van de informatie gebruik maken.

Zijn jullie tevreden over het resultaat?

Rit: Zelfs in onze stoutste dromen hadden we niet durven bedenken dat de werkgroep zo'n succes zou worden. Het is een toffe ploeg van gedreven medewerkers. Daarom organiseerden we op 25 mei 2008 opnieuw een grote happening samen met de kunstenvereniging Tracé. Dit keer in Hof De Bist met als ronkende titel "Hommeldebommel, Ekeren zoemt!".

Sylva: Insecten en meer bepaald de hommel stonden die dag in de schijnwerpers. Er was voor deze gelegenheid een insectenwand gemaakt, we wilden de bevolking stimuleren aandacht te hebben

*Rit Van Damme tijdens een werkdag.
Foto: Ludo Hermans.*

Tijdens de Snor-zoektocht in 2007 leerden we kinderen de natuur in de Oude Landen ontdekken. Foto: Frank Goossens.

voor deze kleine beestjes. En we leren hier zelf natuurlijk ook heel wat van bij. Het resultaat overtrof onze stoutste verwachtingen. Zeer veel mensen hebben op 25 mei van de natuur genoten en Natuurpunt leren kennen.

Denken jullie nog aan uitbreiden?

Rit: We denken vooral aan de verdieping van onze werking. Hiermee bedoel ik dat we aan de hand van wandelingen, en de voorbereiding die daarbij komt kijken, onze kennis van de natuurgebieden willen uitbreiden.

Sylva: We willen meer aan natuurstudie doen, dus meer inventarisaties doen in de gebieden. En we zijn zeker vragende partij om mee te werken met bijvoorbeeld biologie-studenten die een inventarisatie maken in één van de natuurgebieden.

Rit: We zouden graag nog meer mensen betrekken die van de Ekerse gebieden hun studiegebied

maken. Dit kan gaan van een regelmatige wandelaar tot een vogelkenner, met of zonder natuurgidsendiploma!

Sylva: In onze werkgroep zitten mensen die handig zijn met de website, foto's of het maken van folders. Iedereen is welkom, zowel "natuurfreaks" als creatieve geesten. En we kunnen best nog wat hulp gebruiken.

Rit: In september begint de planning voor 2009. En we kunnen nu al verklappen dat we er weer een topjaar van willen maken!

Praktisch

Wie mee wil werken met de Werkgroep Ekerse Natuur kan contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be.

Kruidenwandering in de Oude Landen

Op deze wandeling hoor je verhalen over de magie van kruiden en hun toepassingen. Vandaag denken we aan toepassingen in de keuken, in cosmetica, als geneesmiddel of als huismiddeltje. Maar wist je dat de oude Egyptenaren al kruiden gebruikten in oliën en specerijen, als medicijn, schoonheidsproduct, parfum, verf, maar ook als middel om te balsemen? Tijdens deze wandeling in de Oude Landen kom je alles te weten over de toepassingen van de kruiden en planten die we onderweg

tegenkomen. Leer de weldaden van planten als de vlier en de brandnetel, en ervaar wat eetbaar is en wat ons kan genezen. Hoe je een heerlijk slaatje in elkaar knutselt en wat je nodig hebt om er eeuwig jong uit te blijven uitzien... Trefpunt: we verzamelen op **zaterdag 12 juli** om 14.30 u op de Burgemeester Masurebrug (brug over de spoorweg en de autostrade) te Merksem. Zo starten we ons bezoek aan de Oude Landen eens langs de andere zijde!

Niet te missen: zomerse wandelingen in Het Rood

Op zaterdag 21 juni zoeken we de avondsfeer op in het bos. Heb je ook de indruk dat alles anders klinkt, anders ruikt, anders aanvoelt tijdens een avondwandeling? Het is alsof je zintuigen scherper staan, beter werken en storende geluiden verstillen. Bomen krijgen andere vormen, soms zeer poëtisch, soms angstaanjagend. Nachtactieve dieren laten van zich horen. Ergens in je omgeving ritselt een muis, in de verte ontdek je misschien reeën en uilen. Tijdens de wandeling van zaterdag 23 augustus maken we beslist een ommetje door de graslanden. Op zonnige dagen

zweven vlinders, hommels en zweefvliegen vrolijk rond. Die dwarrelende insecten zijn dapper aan het werk, ze zoeken naar voedsel in geurige, kleurige bloemen en naar een partner. Na het rondneuzen in de graslanden is wandelen door het koelere bosgedeelte een welkome afwisseling. De variatie aan biotopen op amper 22 ha maakt wandelen in Het Rood extra aantrekkelijk. Trefpunt: op **zaterdag 21 juni** om 19.30 u en op **zaterdag 23 augustus** om 14.30 u, telkens op de hoek van de Streepstraat en de Biartlei in Kapellen.

Je tuin, natuurlijk!

Voor wie even wil ontsnappen uit de stress van elke dag is tuinieren een ideale bezigheid. Je tuin kan echter niet alleen een paradijs worden voor jezelf, maar ook voor talrijke planten en dieren! Een natuurvriendelijke tuin staat niet synoniem voor één wilde jungle van bramen, brandnetels en distels! Natuurpunt helpt je graag een eindje op weg en organiseert daarom speciale tuinwandelingen

op **zondagen 29 juni** (bessen, fruit en groenten: hoe houden we ze gezond), **27 juli** (vlinders en vlinderplanten) en **7 september** (genezende krachten in de natuur). Trefpunt telkens om 9.30 u (einde om 12 u), Wiezelo 61 te Gooreind-Wuustwezel (naast sigarenfabriek Verellen). Gelieve je aanwezigheid op voorhand te melden bij Gilbert Van Looveren, tel. 03-663.32.41.

Molen De Eenhoorn in Lillo terug open

Op **zondag 29 juni** wordt de Witte Molen – zoals ze hem in de volksmond noemen – terug geopend. Na jarenlange verwaarlozing en verval werd de molen dit jaar terug maalvaardig gemaakt. De molen dateert van 1735 en heeft een woelige geschiedenis achter de rug: overstromingen, oorlog, plunderingen overleefde hij allemaal. Oorspronkelijk stond de molen op de Kruisweg maar door de havenuitbreidingen werd hij in 1966 noodgedwongen op een andere plaats heropgebouwd. Als je de molen wil bezoeken kan dat tijdens de officiële inhuldiging op 29 juni van 13 u tot 18 u. Je kan dan ook vanaf de molen een kleine (bewegwijzerde) wandeling maken richting Lillo-Fort en het Galgeschoor. De Eenhoorn zal ook elke laatste zondag van de maand open zijn voor het publiek.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Niet voor jou, want Natuurpunt-leden mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen!

Werking De Kuifleeuwerik

Zondag 6 juli: Zomerwandeling naar het Reigersbos en de omgeving van Berendrecht

We bezoeken dit gebied ten noorden van Antwerpen met een variatie aan natuurbeleving.

Trefpunt: parking aan de kerk van Berendrecht om 13.30 u. Het einde is voorzien om 16 u.

Zondag 27 juli: Uitstap naar Zeeland

We brengen een bezoek aan een aantal interessante pleisterplaatsen voor steltlopers en strandlopers.

Trefpunt: hoek Driehoek en Ertbrandstraat te Putte – Kapellen om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Zondag 10 augustus: Fietstocht naar het Markiezaat en de Oesterdam

Een uitstap om niet te missen. We maken een fietstocht van ongeveer 45 km.

Trefpunt: hoek Driehoek en Ertbrandstraat te Putte – Kapellen

om 9 uur. Het einde is voorzien om 17 uur.

Zondag 24 augustus: Wandeling op het Groot Schietveld

We gaan op zoek naar de fauna en de flora van dit unieke gebied. Een activiteit om zeker in je agenda te noteren.

Trefpunt: om 9.30 u aan de bibliotheek de Gastehoeve in Wuustwezel (juist voor de kerk). Het einde is gepland om 17 u.

Zondag 7 september: Vogeltocht naar het Veerse meer en omgeving

We bezoeken een aantal gekende foerageer- en rustgebieden voor diverse soorten steltlopers en strandlopers.

Trefpunt: hoek Driehoek en Ertbrandstraat te Putte – Kapellen om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Zondag 21 september: Uitstap naar de zeesluis van Wintam

Het natuurgebied bij de zeesluis is bij velen bekend als een

interessante stop- en pleisterplaats voor vele soorten vogels.

Trefpunt: station Antwerpen-Oost om 13 u of aan het veer te Schelle om 13.30 u. Het einde is gepland om 16.30 u.

Meer info

Vergeet niet om voor alle activiteiten telkens picknick, drank en veldgidsen mee te brengen.

Legende:

Activiteiten voor het hele gezin

Wandeling

Mogelijkheid tot kosten-delend vervoer

Voor alle activiteiten van De Kuifleeuwerik kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of gsm 0485-92.58.53

Natuurzoektocht in het Mastenbos

We nodigen iedereen uit om op **zondag 10 augustus** samen met ons op zoek te gaan naar vleermuizenhotels in het Mastenbos. We ontdekken niet alleen hun overwinteringslocaties maar ook foerageergebieden en misschien een zomerverblijf. In het Mastenbos leven natuurlijk niet alleen vleermuizen. We zullen je o.a. opmerkzaam maken op eekhoornnesten en pootafdrukken van reeën. Op onverwachte momenten langs het parcours kunnen opdrachten uitgevoerd worden. Ook aan de infostand staan er allerlei activiteiten op het programma. Als slot wordt een drankje aangeboden. Trefpunt: hoofdingang van het Mastenbos in de Oude Galgenstraat te Kapellen. Vertrek doorlopend tussen 13 u en 16.15 u. Een aanrader!

Wandelschakeldag in domein De Merel

Natuurpunt Antwerpen Noord stippelde 3 speciale wandelroutes uit van respectievelijk 4, 10 en 13 km in de omgeving van domein De Merel. Je kan deze vrij bewandelen op **zondag 30 augustus** vanaf 9.30 u. Om 10 en 14 u is er een geleide wandeling met als thema landschap, historiek en bedreiging van domein De Merel. Een herder, die een deel van het domein beheert met schapen, geeft demonstraties. Je bent van harte welkom in domein De Merel, Schotensesteenweg 64 in Brecht. Er zijn ruime parking, cafetaria met terras en infostands voorzien. Voor de kleinsten is er een speeltuin. Ze kunnen ook ritjes maken met Biebel, Kwist of Doedel, 3 schattige ezels.

Fietshappening in de Brechtse Natuur

De gemeente Brecht heeft nog heel wat natuur te bieden. Dit kan je zelf ontdekken tijdens een fietstocht met Natuurpunt doorheen de Brechtse natuur op **zondag 22 juni**. Je kan de fietstocht individueel of met de familie doen, de afstand bedraagt ca. 22 km. Op een drietal plaatsen krijg je van ons extra uitleg over de natuur in Brecht. Trefpunt: Camping De Groene Linden, Schotensesteenweg 64 te Brecht. Je kan starten tussen 14 u en 16 u. Meer informatie bij Peter Block (tel. 03-636.41.89) en Rudi Bosschaerts (tel. 0474-25.23.74).

Gallenwandeling in de Oude Landen

Gallen waren reeds lang bekend vooraleer men ontdekte dat ze onder invloed van levende organismen – zoals galwespen, galmijten en galmuggen – worden gevormd. De oude Grieken gebruikten in de 5de eeuw voor Christus reeds galextracten tegen tal van ziekten... Gallen op planten en bomen zijn een onbekend maar boeiend natuurfenomeen met namen als aardappelgal, ananasgal, knikkergal, puistgal, stuitergal, sigaargal en nog veel meer. Graag nemen we je mee in deze bijzondere miniatuurwereld... Wil je meer weten over deze mysterieuze gezwellen, kom dan naar de gallenwandeling op de Oude Landen op **zaterdag 13 september**. Afspraak om 14.30 u aan de hoofdingang van Kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27 in Ekeren.

Vlinder- en kruidenwandeling in Het Wijtschot

De zomer is een goede periode voor het waarnemen van allerlei vlinders. Als de weersomstandigheden meezitten, kunnen we in Het Wijtschot genieten van diverse vlindersoorten die er dankzij allerlei kruiden en bessenstruiken een geschikt leefgebied vinden. Op **zondag 24 augustus** ben je om 14 u welkom om al deze pracht te komen bekijken. Trefpunt: parking Vier Notelaars, Wijtschotbaan in Schoten.

Gedichtenwandeling Bospolder

Op **zaterdag 9 augustus** worden jullie uitgenodigd om de zomer in de Bospolder te bewonderen. We maken er echter iets speciaals van, ook het oor wil wel wat! Gedichten en poëzie zullen deze keer het mooie verbloemen of beter verwoorden... Benieuwd? Kom dan zeker naar deze speciale wandeling. Trefpunt om 14.30 u aan het einde van de voetgangersbrug over de A12 in de Vierkerkenstraat te Antwerpen-Schoonbroek, aan de kant van domein Muisbroek.

Zomer in onze schorren

Elke **eerste zondag van de maand** kan je kennismaken met de unieke Scheldeschorren. Op **zondag 3 augustus** brengen we een bezoek aan een vogelringstation. Trefpunt: op **3 augustus** op de parking van Lillo centrum. Voor de wandelingen van **6 juli** en **7 september** komen we samen aan het Schorren.huis, tegenover ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan. Alle wandelingen vertrekken om 9.30 u, het einde is voorzien rond 12.30 u.

Vleermuizen zijn helemaal niet griezelig!

Geef toe, vleermuizen hebben iets geheimzinnigs. We kennen ze meestal slechts als een plots opduikende en even later weer verdwijnende verschijning in het donker. Dat vliegen hebben vleermuizen gemeen met vogels en insecten en wie een afbeelding van hun opengesperde vleugels bekijkt, droomt misschien weg naar prehistorische vliegende reptielen. Nochtans zijn vleermuizen helemaal geen angstaanjagende 'monsters die in je haar vliegen', maar gewone en nuttige zoogdieren. Onze inheemse vleermuizen vliegen dus niet in ons haar, ze zijn vies van bloed (want ze eten insecten) en ze zijn allesbehalve blind! Dit alles en nog veel meer kan je 'live' ontdekken tijdens de Nacht van de Vleermuis op **zaterdag 30 augustus**. Speciaal voor jou organiseren we een bijzondere vleermuizenwandeling in Stabroek. Zorg dat je er bij bent! Op dit moment is de juiste locatie nog niet bekend. Vanaf half juli kan je terecht in het Natuur.huis of op de Natuur.website voor meer concrete gegevens.

Ga mee op schemerwandeling in 't Asbroek

's Avonds, als de zon achter de horizon daalt, verandert het natuurleven in 't Asbroek. Zangvogels zetten hun avondmelodie in, sprinkhanen starten hun snorconcert, vleermuizen ontwaken en gaan op zoek naar voedsel, grote fraai gekleurde nachtvlinders vliegen geruisloos door het donker... De zomerse avondwandeling van

Natuurpunt in 't Asbroek zal je beslist niet onberoerd laten! Achteraf staat een plaatselijke taverne garant voor een gezellige afsluiter. De deelname aan de wandeling zelf is gratis voor leden. Iedereen is van harte welkom op **vrijdag 20 juni** om 20.30 u in 't Asbroek. Afspraak aan de ingang van 't Asbroek in de Asbroeklaan te Schoten.

Ontdek de natuur in het Mastenbos

Op **zondag 29 juni** maken we een boeiende natuurwandeling doorheen het Mastenbos, de zon warmt de aarde nog op, dat merken we niet alleen aan onszelf maar ook aan de vlinders, hommels en andere insecten in de graslanden, libellen zwevend boven de waterpartijen, eenden en waterhoentjes zwemmend op de vijver en natuurlijk ook aan de zangvogels in het bos. Trefpunt om 10 u aan de hoofdingang van het Mastenbos in de Oude Galgenstraat in Kapellen.

Zeehonden kijken

Op **zondag 14 september** gaan we zeehonden observeren aan de Zimmermangeul. De Zimmermangeul is één van de rustplaatsen voor zeehonden in de Westerschelde. Hier worden bijna elk jaar ook jonge zeehonden geboren. Vanop de dijk kunnen we met verrekijker of telescoop deze zeehonden bekijken. Je krijgt van ons wat uitleg over zeehonden in het algemeen en de zeehonden in de Westerschelde. Daarnaast vertelt Jaap Van der Hiele jou meer over de opvang van zeezoogdieren in nood. Trefpunt: om 9 u aan het Schorren.huis, tegenover ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan.

Vlaamse havendag

Op **zaterdag 5 juli** van 10 u tot 17 u houden de havens van Antwerpen, Gent, Oostende en Zeebrugge een open havendag. Tijdens deze eerste Vlaamse Havendag krijg je een unieke kans om achter de schermen van onze wereldhavens te kijken. Wist je dat één op de zeven euro's die we in Vlaanderen verdienen, verband houdt met de havens en al hun verwante activiteiten? En dat één op negen jobs in Vlaanderen met havenactiviteiten te maken heeft. Maar havengebieden zijn ook een plaats met waardevolle natuurelementen. Kom al deze dingen ontdekken, samen met de waardevolle natuurgebieden in en rond de Antwerpse haven. Meer info op **www.vlaamsehavendag.be**.

Zomerse bijscholing

Tijdens de zomermaanden juli en augustus richt de Werkgroep Natuur- en Milieueducatie iedere dinsdagavond een bijscholings-natuurwandeling in. Iedereen is welkom. Deelname is gratis. Het volledige programma is te verkrijgen in het Natuur.huis of staat te lezen op onze Natuur.website vanaf 20 juni.

Meer info

Natuurpunt-leden en hun gezinnen mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen! Voor meer informatie over onze natuur.activiteiten kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, **www.antwerpennoord.be**.

Opruimdag Galgeschoor

Tekst: Kathleen Quick

Foto's: Laura Verlaeckt, Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Volgens een boekje over de Schelde getiteld 'langs de boorden van de

Schelde' oogt het Galgeschoor als een

vuilnisbelt. Het was dus niet verwonderlijk dat

NYK, een grote Japanse rederij naar ons toe

kwam met de vraag of ze hieraan iets konden doen in het kader van de Europese milieuweek.

Meer dan 80 vrijwilligers van verschillende bedrijven hielpen mee aan de opruimdag in het Galgeschoor.

Zowel het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen als Natuurpunt Antwerpen Noord zagen dit onmiddellijk zitten en begonnen volop met de voorbereidingen. Dit initiatief bereikte ook de mensen van PricewaterhouseCoopers en ook Waterwegen en Zeekanaal nv (de eigenaars van het Galgeschoor) kwam meehelpen met het opruimen van het Galgeschoor.

De schorrenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord zorgde voor de nodige begeleiding en onder een stralende zon begonnen de meer dan 80 vrijwilligers aan hun zware dagtaak. Dat hun inspanningen loonden, bewijst het resultaat! Er werd bijna 3,6 ton afval uit het schor gehaald, 1 grote container van 6 m lang, 2,5 m breed en 2,2 m hoog (dus ongeveer een

30 m³) werd volledig gevuld. Behoorlijk veel, als je weet dat het merendeel bestaat uit lege plastic flessen! Hierbij nog eens veel dank aan alle opruimers en begeleiders! En tot slot: op vraag van velen wordt deze dag zeker volgend jaar herhaald. Hou dus zeker onze Natuur.website in de gaten!

Opening park Spoor Noord groot succes!

Tekst en foto's: Johan Vandewalle

Toen de NMBS in 2000 besliste om het spoorwegemplacement Spoor Noord te verlaten, zagen projectontwikkelaars plots veel dollartekens voor hun ogen verschijnen. Gelukkig had de stad een betere visie en kon er werk gemaakt worden van een nieuw stedelijk park. Op 25 mei jl. werd dan ook het eerste deel van dit park feestelijk geopend.

Het geheel werd gefinancierd met Europese, federale en Vlaamse middelen. Het westelijk deel, tussen viaduct Dam en Noorderlaan, is nu afgewerkt. Het oostelijk deel (tussen Schijnpoort en viaduct Dam) waar de meeste sportinfrastructuur gepland is, zal pas volgend jaar openen.

Al weken voor de opening leefde het park al in de buurt. Hoewel heel de site nog afgesloten was, werd er al duchtig gebruik van gemaakt tijdens de warme meidagen. Natuurpunt kon uiteraard niet afwezig blijven tijdens het openingsfeest. Een dikke proficiat voor de stad!

De stad koos er voor om bijna heel de site in te richten als een nieuw stedelijk park. Enkel op de kop van het park (aan de Italiëlei - Noorderplaats) komen nieuwe ontwikkelingen (de nieuwe campus van de hogeschool, de douane en mogelijk het nieuwe ZNA ziekenhuis). Bij de inrichting werd gekozen voor een mix van stedelijke parkfuncties: wandelen, fietsen, sport en spel, recreatie, evenementen en natuurlijk ook biodiversiteit.

Het park werd met duurzame ecologische materialen ingericht waarbij maximaal gebruik gemaakt werd van het afbraakmateriaal van de spoorwegsite. In het park wordt gekozen voor een ecologisch beheer. Daartoe zijn kruiden en bloemen ingezaaid om vlinders en andere insecten meer kansen te geven. Bij de verlichting wordt voor energiezuinige LED-verlichting gekozen die wel de fietspaden verlicht maar geen lichthinder veroorzaakt.

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.antwerpennoord.be en www.scheldeschorren.be.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet dus niet je lidkaart mee te nemen. Veel plezier.

juni

don 19 21 u, Kapellen, nachtzwaluwenwandeling Mastenbos, zie p. 11

vrij 20 20.30 u, Schoten, schemerwandeling 't Asbroek, zie p. 21

zat 21 19.30 u, Kapellen, avondwandeling Het Rood, zie p. 18

zon 22 9 u, fietstocht naar Tholen en omgeving, zie vorig nummer

zon 22 14 u, Brecht, fietstocht langsheen de Brechtse natuur, Camping De Groene Linde aan domein De Merel, zie p. 20

don 26 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, Natuur.huis, Steenstraat 25. Vraag de agenda op in het Natuur.huis.

zat 28 9.30 u, Brasschaat, werkdag De Inslag, zie p. 9

zat 28 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zon 29 9.30 u, Wuustwezel – Gooreind, tuinenwandeling, zie p. 18

zon 29 10 u, Kapellen, wandeling Mastenbos, zie p. 21

zon 29 13 u, Lillo, opening windmolen De Eenhoorn, zie p. 18

juli

din 1 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 5 Antwerpen, Vlaamse havendag, zie p. 21

zon 6 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, schorrenwandeling, zie p. 20

zon 6 13.30 u, Antwerpen – Berendrecht, wandeling Reigersbos en omgeving, info Natuur.huis

din 8 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 12 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zat 12 14.30 u, Antwerpen – Merksem, kruidenwandeling Oude Landen, zie p. 18

din 15 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

din 22 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 26 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zon 27 9 u, Kapellen – Putte, uitstap naar Zeeland, zie p. 19

zon 27 9.30 u, Wuustwezel – Gooreind, tuinenwandeling, zie p. 18

din 29 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

augustus

zon 3 9.30 u, Antwerpen – Lillo, bezoek aan vogelringstation, zie p. 20

din 5 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 9 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zat 9 14.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, gedichtenwandeling Bospolder, zie p. 20

zon 10 9 u, Kapellen, fietstocht Markiezaat en Oesterdam, zie p. 19

zon 10 13 u, Kapellen, opdrachtentocht Mastenbos, zie p. 20

din 12 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

din 19 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 23 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zat 23 14.30 u, Kapellen, wandeling Het Rood, zie p. 18

zon 24 9.30 u, Wuustwezel, wandeling Groot Schietveld, zie p. 19

zon 24 14 u, Schoten, vlinder- en kruidenwandeling Het Wijtschot, zie p. 20

din 26 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, zomerse bijscholing, Natuur.huis, Steenstraat 25, zie p. 21

zat 30 9.30 u, Brecht – Sint-Jobin-'t-Goor, wandel-schakeldag Domein De Merel – Groene Linden, zie p. 20

zat 30 19 u, Stabroek – Putte, Nacht van de Vleermuis, info Natuur.huis, zie p. 21

september

zat 6 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, werkdag Oude Landen, zie p. 9

zon 7 9 u, Kapellen, uitstap Veerse Meer, zie p. 19

zon 7 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, schorren-wandeling, zie p. 20

zon 7 9.30 u, Wuustwezel – Gooreind, tuinen-wandeling, zie p. 18

zat 13 14.30 u, Antwerpen – Ekeren, gallenwandeling Oude Landen, zie p. 20

zon 14 9 u, zeehonden kijken aan de Zimmermangeul, zie p. 21

zon 21 13 u, vogeluitstap naar Wintam, zie p. 19

don 25 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 26 juni

Foto-terugblik

Hieronder vind je een fotoselectie van onze jongste activiteiten. Foto's: Rafaël Delaedt.

Colofon

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55

e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be

website: www.antwerpennoord.be

Van maandag tot en met vrijdag open van 10 tot 17 u.

BTW-nummer: BE 0429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder: Stefan Versweyveld (03-645.94.10)

De Kooldries: Freddy Heye (03-636.00.41)

De Kuifeend/Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)

Ekers Moeras: Willy Ibens (03-651.99.59)

Fort van Brasschaat: Filip Borms (0473-91.90.51) en Willy Ibens (03-651.99.59)

Galgeschoor/Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)

Het Rood: Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Het Wijtschot: Rafaël Delaet (03-658.92.24) en Leo Claessens (03-646.94.81)

Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)

Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)

Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)

Schans van Smoutakker: André D'Hoine (03-664.02.42)

't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Beleid: Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)

Werking Kuifleeuwerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)

Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)

Werking Vleermuizen: Filip Borms (0473-91.90.51)

Werking Vogels: Bram Vogels (0496-44.77.93)

Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)

Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)

Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)

Werking Ekeren: Rit Van Damme (03-248.12.65)

Werking Kapellen: Anne Hoefnagels (03-666.61.32)

Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is een regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 75.000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 16.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 20. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 5 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat vzw

Floris Verbraekenlei 32

2930 Brasschaat

tel. 0473-48.48.97

e-mail: peeters.m@skynet.be

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op 293-0212075-88 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord' of 'project 3776 VOC Brasschaat' voor het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat.

Natuur.ruimte is het ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit

nummer: Rafaël Delaet, Ilse De Schutter, Hugo Koens, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Walter Van Ginhoven, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyveld, Bram Vogels.

Illustraties en foto's:

Ludo Benoy, Marc Bruyndoncx, Rafaël Delaet, Richard De Nul, Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS), Frank Goossens, Ludo Hermans, Regionaal Landschap de Voorkempen, Johan Vandewalle, Walter Van Ginhoven, Pascale Vantieghem, Jeanine Van Waelderren, Laura Verlaeckt.

Foto voorpagina: De bijenorchis is één van de 7 orchideeënsoorten die in de Oude Landen bloeit. Foto: Jeanine Van Waelderren, FFFS.

Foto achterpagina: Landkaartje. Foto: Marc Bruyndoncx, FFFS.

Opplage: 4.100 exemplaren

Natuurvoedingswinkel De Groene wijzer

Joris Crikemans en Maria Verbraeken
Molenweg 18 te Brasschaat Mariaburg

**Gespecialiseerd in
biologische voedingswaren**

STERK IN

BIOLOGISCHE GROENTEN EN FRUIT

Tel 03 664 73 85 Fax 03 605 18 92 Open: Di-Vr 8u tot 18u za 9u tot 17u
zondag en maandag gesloten

www.degroenewijzer.be

Polderbier

Je kan nog steeds ons **Polderbier** verkrijgen in de Natuur.winkel. We hebben het flesje nu in een nieuw kledje gestoken. Een flesje kost € 1,10, een bak Polder is verkrijgbaar aan € 24,50. Ook onze geschenkverpakking (een houten bakje met vier flesjes en een glas) is te koop aan € 10,40.

Omdat we het beste voor hebben met de natuur... én met u !

Het zagen van haardhout, het in vorm houden of vellen van bomen...wie aan natuuronderhoud doet, kan niet zonder een goede kettingzaag. Niet toevallig kiezen kenners daarom voor Stihl. Deze kettingzagen zijn immers uitgerust met een fijn staaltje toptechniek, waardoor het zagen van takken en stammen een koud kunstje wordt. Als vakhandel in tuinmachines weten we goed waarom we zowel onze particuliere als professionele klanten kettingzagen van Stihl aanbevelen. Want ook u, als natuurliefhebber, verdient voor ons alleen het beste.

MOTOR LAND EYCKERMAN

Kapelsesteenweg 127 • 2180 Ekeren
Tel. 03 646 22 88 • info@eyckerman.be

MOTOR LAND VERBEKE

Deinsesteenweg 59 • 9031 Drongen
Tel. 0499 20 20 20 • Fax 03 645 22 88

Meer tuinmachines ?

Surf dan naar www.eyckerman.be of www.motorlandverbeke.be

MSE 140/30

- elektrische machine - 1400 watt
- snijlengte: 30 cm
- thermische veiligheid
- gewicht: 3,2 kg

MS 230/35

- benzine - 2,0 kW/2,7 pk
- snijlengte: 35 cm
- cilinderinhoud: 40,2 cm³
- gewicht: 4,6 kg

MS 390/45

- benzine - 3,4 kW/4,6 pk
- snijlengte: 45 cm
- cilinderinhoud: 64,1 cm³
- gewicht: 5,9 kg

Vlinder mee op 2 en 3 augustus 2008

Van vroeg in de lente tot laat in de herfst zorgen vlinders voor plezierige en kleurrijke ontmoetingen in je tuin. Zelfs in onze sterk verstedelijkte regio. Maar ken je deze sympathieke bezoekers ook bij naam? Heb je al gehoord van een landkaartje, een bont zandoogje of een atalanta? De tuinvlindertelling van Natuurpunt is dé gelegenheid om de soorten die rond je bloemen vlinderen, beter te leren kennen.

Met hun grote verscheidenheid en hun gevarieerde ecologie zijn vlinders bovendien waardevolle indicatoren van de kwaliteit van het ons omringende leefmilieu. Ze reageren ook snel op veranderingen. Het is dus erg nuttig om informatie over vlinders te verzamelen en door te geven. Zo help je om veranderingen van de biodiversiteit in onze regio in kaart te brengen!

Doe mee met de vlindertelling van Natuurpunt op 2 en 3 augustus 2008. Deelnemen is zeer eenvoudig, je hoeft dus zeker geen wetenschapper te zijn! Als je vlinders opmerkt, zoek je op welke soort het is en noteer je de aantallen per soort. Aan het eind van het weekend maak je de balans op van de tellingen en meld je ons van elke soort het grootste aantal dat je op hetzelfde moment hebt waargenomen. Je kan je telresultaten invullen op een formulier dat je via ons Natuur.huis kan opvragen.

Meer informatie, een korte handleiding en telformulieren vind je ook op www.natuurpunt.be/vlindermee.